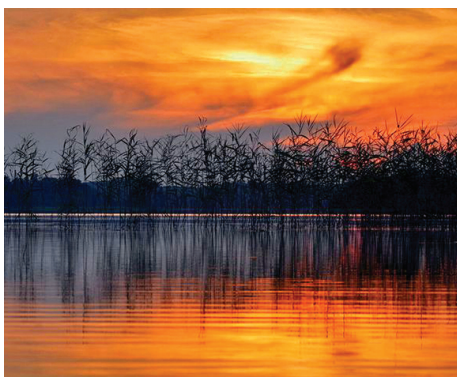

LATVIJA – EZERU ZEME

Ežezers

Usmas ezers

Engures ezers

LATVIJA – EZERU ZEME

SVARĪGI

Latvijā ir salīdzinoši daudz ezeru. Ledāja un tā kušanas ūdeņu darbības ietekmē izveidojās reljefs ar pauguriem un ieplakām. Ūdens noplūda no pacēlumiem un uzkrājās pazeminājumos. Tā radās ezeri.

Visvairāk ezeru atrodas augstienēs, kur starp ledāja veidotiem pauguriem un grēdām ir daudz dažādu ieplaku. Lielākā daļa ezeru atrodas Latgales (43%) un Vidzemes (36%) augstienēs. Piemēram, Latgalē Krāslavas novadā vien ir 146 ezeri. Precīzu ezeru skaitu ir grūti pateikt, jo daļa ezeru aizaug. Zināms, ka ir ap 2256 ezeru, kas lielāki par 1 ha. Šie lielākie ezeri aizņem 1,5% Latvijas teritorijas.

Ezerus var raksturot pēc ūdens virsmas platības (ar un bez salām), pēc dziļuma, garuma u. c. parametriem. Kopumā pēc virsmas platības Latvijā dominē neliela izmēra ezeri. Ezeri galvenokārt ir sekli. Dažos tīrākajos Latvijas ezeros ūdens caurredzamība ir 4–5 un pat vairāk metru.

Pēc ezeru platības kopā ar salām pirmie pieci lielākie ezeri attiecīgi ir: Lubāns (arī Lubāna ezers), Rāznas ezers, Engures ezers, Burtnieks, Usmas ezers un Liepājas ezers.

Pēc dziļuma pirmie pieci dziļākie ezeri attiecīgi ir: Drīdzis, Garais ezers, Geraņimovas Ilzas ezers, Ormijas ezers un Ojatu ezers. Vislielākais ezers ir Lubāns (ūdens virsmas platība – 80,7 km²), dziļākais – Drīdzis (63,1 m), salām bagātākais – Ežezers (vairāk nekā 35 salas).

INTERESANTI

Par ezeru izcelšanos ir daudz teiku. Lielākā daļa teiku stāsta, ka senos laikos ezeri lidojuši pa gaisu un rūkdami laidošies lejup, tiklīdz tie nosaukti vārdā.

Tā kā Latgalē ir visvairāk ezeru, to mēdz dēvēt par Zilo ezeru zemi. Rāznas ezeru vietējie iedzīvotāju sauc arī par Latgales jūru. Rakstnieks Kārlis Skalbe “Pasakā par pūķi” iekļāvis vecā pūķa stāstu, kurā ir teikta par Rāznas ezera rašanos.

Ludza ir ne tikai vecākā pilsēta Latvijā, bet arī vienīgā, kuru ieskauj veseli pieci ezeri.

Latgalē viens no skaistākajiem ir Ežezers. Jau simt gadu nav īstas skaidrības par ezera nosaukumu, ko sauc un raksta dažādi – Eža ezers, Eša ezers, kopš 20. gs. 30. gadiem latviskajā rakstībā nostabilizējās visiem zināmais Ežezera nosaukums, bet latgalieši to sauc par Ješa ezeru, kā arī par Ješezeru. Ezera nosaukums cēlies no tā, ka ezera salās augošie koki izskatās kā spurainas eža adatas vai kā daudzi spuraini eži.

Starp daudzajiem Latgales ezeriem ir ne tikai Latvijas, bet visas Baltijas dziļākais ezers – Drīdzis. Tā dziļums ir aptuveni 21 stāva mājas augstums. Interesanti, ka tā forma vairāk līdzinās līkumotai upei, nekā ezeram.

Netālu no Aglonas atrodas neliels ezers – Velnezers, saukts arī par Čertoku. Savu nosaukumu tas ieguvis, pateicoties mistiskiem notikumiem, kas apvij šo ezeru. Popularitāti tūristu vidū ezers iemantojis savas unikālās krāsas dēļ. Ezers ir zaļgans ar ļoti dzidru ūdeni.

Engures novadā atrodas Kaņiera ezers, kas ir nozīmīga putnu apmešanās vieta. Par ezera vēsturisko nozīmi putniem liecina tā nosaukums – lībiešu izcelsmes vārds “kaņieris” oriģinālā nozīmē “zosu ezers”. Tas ir viens no Ķemeru parka ezeriem.

Savdabīga ir Usmas ezera vārda izcelsme. Vietvārdam “Usma” ir somugru izcelsme, kas nāk no vārda *usme* vai *osme*, kas latviski nozīmē – “migla”, tātad Miglas ezers.

Kurzemē uz Kuldīgas un Alsungas novadu robežas atrodas Zvirgzdu ezers. Tā skaistums iemūžināts vienā no labākajām Rīgas kinostudijas spēlfilmām “Ezera sonāte” (1976). Filma uzņemta pēc rakstnieces Regīnas Ezeras romāna motīviem.

Pasaules Dabas Fonds vairākus gadus Latvijā īstenoja kampaņu “Spoku tīkli”, kuras mērķis bija attīrīt ezerus no pamestiem un nelegāliem zvejas rīkiem un to negatīvo ietekmi uz ekosistēmu.

VĀRDI, KAS JĀZINA

Sala, platība, ledājs, ieplaka, virsma, zivs, spura.

THE LAND OF LAKES

IMPORTANT

- Latvia has a relatively large number of lakes. A glacier and its meltwaters created a topography with hills and depressions. Water flowed from the highlands and accumulated in the lowlands. This gave rise to lakes.
- Most lakes are found in the highlands, with many different depressions between the hills and ridges formed by the glacier. Most lakes are found in the highlands of Latgale (43 %) and Vidzeme (36 %). For example, there are 146 lakes in Latgale in the Krāslava region alone. It is difficult to pinpoint the exact number of lakes, as some of them are overgrown. It is known that there are about 2256 lakes larger than 1 ha. These larger lakes cover 1.5 % of the territory of Latvia.
- Lakes can be characterised by water surface area (with and without islands), depth, length and other parameters. In general, small lakes are predominant in Latvia in terms of surface area. Lakes are mainly shallow. Some of the cleanest lakes in Latvia have water transparency of 4–5 metres or more.
- The five largest lakes in terms of surface area, including islands, are Lubāns (also Lake Lubāns), Lake Rāzna, Lake Engure, Lake Burtnieks, Lake Usma and Lake Liepāja.
- The five deepest lakes are Lake Drīdzis, Garais (Long) Lake, Lake Geraņimova Ilza, Lake Ormija and Lake Ojati. The largest lake is Lake Lubāns (water surface area – 80.7 km²), the deepest – Lake Drīdzis (63.1 m), with the most islands – Ežezers (more than 35 islands).

INTERESTING FACTS

- There are many tales about the origin of lakes. Most of them claim that in ancient times the lakes flew through the air and came roaring down as soon as they were named.
- As Latgale has the largest number of lakes, it is known as the Land of Blue Lakes. Lake Rāzna is also called the Latgale Sea by the locals. The writer Kārlis Skalbe included the story of the old dragon in his “Tale of the Dragon”, which tells the story of the origin of Lake Rāzna.
- Ludza is not only the oldest town in Latvia, but also the only town surrounded by five lakes.
- One of the most beautiful lakes in Latgale is Ežezers. For a hundred years there has been no real clarity about the name of the lake, which has been named and spelled in different ways – Eža lake, Eša lake, since the 1930s it is now commonly known as Lake Ežezers, and that is how it is written in Latvian publications, but Latgalians call it Ješa lake, as well as Ješe lake. The name of the lake originates from the trees growing on the islands on the lake which look like spiny hedgehog needles or many spiny hedgehogs.
- Among the many lakes in Latgale, the deepest lake not only in Latvia, but in all the Baltics is Lake Drīdzis. Its depth is about the height of a 21-storey house. Interestingly, its shape is more like a winding river than a lake.
- Not far from Aglona is a small lake called Velnezers, also known as Čertoks. It got its name thanks to the mysterious events that surround this lake. The lake is popular among tourists because of its unique colour. The lake is greenish with very clear water.
- Lake Kanieris, an important bird habitat, is located in the Engure municipality. The historical importance of the lake for birds is reflected in its name, which is of Liv origin and originally means ‘goose lake’. It is one of the lakes of Ķemeru Park.
- The origin of the name of Lake Usma is unique. The place name “Usma” has Finno-Ugric origin, coming from the word usme or osme, which in Latvian means “mist”, i. e. Lake Migla.
- Lake Zvirgzdu is located in Kurzeme on the border of Kuldīga and Alsunga municipalities. Its beauty was captured in one of the best feature films produced by the Rīga Film Studio “Sonata of the Lake” (1976). The film is based on a novel by the writer Regīna Ezera.
- For several years the World Wildlife Fund for Nature has run the “Ghost nets” campaign in Latvia, with the goal to clean the lakes of abandoned and illegal fishing equipment and its negative impact on the ecosystem.

WORDS TO LEARN

- Island, area, glacier, depression, surface, fish, fin.

VIEGLI UZDEVUMI

Lasi tekstus un aplūko attēlus! Zem attēliem raksti atbilstošā ezera nosaukumu!

● Rāznas ezers ir otrs lielākais ezers Latvijā. Ezerā ietek apmēram 20 strauti un grāvji. No ezera iztek tikai Rēzeknes upe. Ezeram ir vairākas labi iekārtotas pludmales un atpūtas mājiņas.

● Vidzemē, Cēsu tuvumā, atrodas Āraišu ezers. Ezera ziemeļu daļā atrodas Āraišu ezerpils. Āraišu ezerpils ir vienīgā 8./9.–10. gadsimta dzīvesvietas rekonstrukcija Eiropā. Te apmeklētāji var apskatīt, kā cilvēki dzīvoja pirms vairāk nekā 1000 gadiem. Āraišu ezerpili nominēja kā 2020. gada Latvijas arheoloģijas pieminekli.

● Ežezeru sauc par Latgales salu karali, jo ezerā ir daudz salu. Lielākā ir Lielā Lāču sala (ap 46 ha). Uz tās agrāk bija saimniecība ar ļoti vecu māju, ko cēla bez naglām. Arī Eža salu senāk apdzīvoja cilvēki. Interesanti ir salu nosaukumi: Lielā Aitu sala, Lielā Teļu sala, Lielā Tilta sala, Kazu sala, Jāņogu sala, Apaļā sala, Enkuru sala, Mīlas sala u. c.

● Engures ezerā katru gadu aprīlī un oktobrī notiek Putnu vērošanas dienas. Engures ezerā ir vairāki augsti putnu vērošanas torņi.

● Usmas ezerā ir jahtu osta. Usmas jahtklubs organizē vietēja mēroga sacensības un burāšanas skolu jauniešiem.

1.

2.

3.

4.

5.

Raksti pie attēla atbilstošo burtu!

Dažas zivis, kas dzīvo Latvijas ezeros

A Zutis ir līdzīgs čūskai. Mugura zaļi brūna, vēders dzeltenīgs.

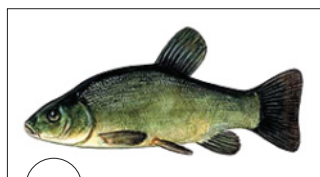
B Līdaka ir zaļi zeltaina. Zivs sāni ir ar gaišiem plankumiem. Garš ķermenis, liela galva. Astes un muguras spuras tumšas, pārējās – oranžas.

C Līnis ir ar tumši zaļu muguru, sāni olīvzaļi ar zeltainu spīdumu, vēders pelēcīgs. Spuras tumšas.

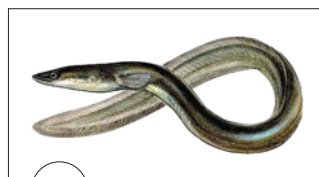
D Asaris ir zaļi brūns, bet vēders dzeltenīgs vai balts. Uz sāniem tumšas svītras. Vēdera un astes spura sarkana vai oranža.

1.

2.

3.

4.

Par citām zivīm lasi te: <https://www.latvijasdaba.lv/zivis/lota-lota-l/>

VIDĒJI GRŪTI UZDEVUMI

Lasi tekstus un apgalvojumus! Apvelc, kurš apgalvojums ir pareizs (JĀ), kurš ir nepareizs (NĒ)!

Lubāna ezers

Lubāns jeb Lubāna ezers atrodas Latgalē. Lubāna ezers izveidojās pirms apmēram 10–13 tūkstošiem gadu ledāju kušanas rezultātā. Vēlāk lielais ezers gandrīz izzuda, taču pēc tam izveidojās no jauna, un nu jau tas pastāv nepārtraukti aptuveni trīs tūkstoš gadu. Lubāns ir Latvijas lielākais ezers. Tā platība ir vairāk nekā 80 km². Lubāna garums sasniedz 14 km, platums – 9 km. Taču Lubāns nav dziļš ezers – tā vidējais dziļums ir mazāks par 2 m. Par Lubāna ezera rašanos stāsta vairākas teikas. Lūk, viena no tām!

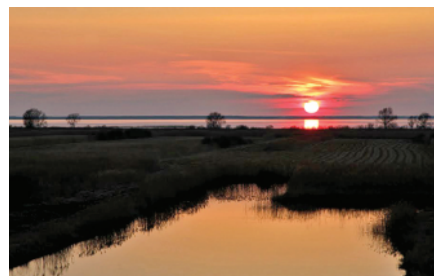
Teika par Lubāna ezeru

Senos laikos visi ezeri laidušies pa gaisu, arī Lubāna ezers. Tikai sava lieluma dēļ tas nevarēja izmeklēt tik plašu vietu, kur apmesties. Lidodams tas ļoti piekūsis un apmeties starp divām vietām – Praulienu un Lazdonu – gulēt pusdienas laiku. Pēc atpūtas tas piecēlies un laidies tālāk, bet guļas vietā atstājis savu melno zābaku. Kur zābaks palika, tur izcēlās ezers. To nosauca par Melno ezeru. Pret vakaru Lubāns nolaidies atkal kādā vietā paēst vakariņas. Paēdis, laidies tālāk, bet uz galda palicis viens balts šķīvis.

Tur radies ezers, ko nosaukuši par Balto ezeru. Tikai otrā dienā Lubāns beidzot laidies pāri lielam jo lielam klajumam. Viņš sapratis, ka tur varēs labi izstiepties, un laidies zemē. Te viņš arī palicis uz dzīvi. Tajā vietā tad arī tagad ir Lubāna ezers.

Apgalvojums

1. Lubāna ezers ir dziļākais ezers Latvijā. _____ JĀ / NĒ
2. Teikā ir sniegta precīza un ticama informācija par Lubāna ezeru. _____ JĀ / NĒ
3. Lubāns nevarēja izvēlēties dzīvesvietu, jo bija ļoti iedomīgs. _____ JĀ / NĒ
4. Dažu ezeru nosaukumi teikā ir saistīti ar priekšmetu krāsām. _____ JĀ / NĒ
5. Lubāna ezers radies vietā, kurā Lubāns pusdienlaikā atpūties. _____ JĀ / NĒ
6. Lubāna ezers pastāv un nav mainījies jau gandrīz 3000 gadu. _____ JĀ / NĒ
7. Abos tekstos ir informācija par Lubāna ezera lielumu. _____ JĀ / NĒ

Lasi un vīrs svītras raksti atbilstošo vārdu/vārdus!

kas no kura tad jo ka

1. Makšķerniekiem patīk Ķīsezers, _____ tas ir zivīm bagāts ezers un turklāt atrodas Rīgā.
2. Liepājas ezerā ir 10,5 metrus augsts skatu tornis, _____ ir brīnišķīgi skati uz tuvāko apkārtni.
3. Viens no tīrākajiem ezeriem Latvijā ir Alūksnes ezers, _____ jau vairākus gadu desmitus ir arī ūdens motosporta sacensību vieta.
4. Vienai no Usmas ezera salām ir dots Moricsalas vārds. Zināms, _____ 1727. gadā salā uzturējās Saksijas Morics.
5. Ja gribas kārtīgi izstaigāties un pabūt dabā, _____ ir vērts doties uz Slokas ezera dabas taku nepilnas stundas braucienā no Rīgas.

GRŪTI UZDEVUMI

Lasi tekstu!

Tabulā pretī katram vārdam izraksti no teksta sinonīmu vai līdzīgas nozīmes vārdu!

Ceļotājiem un makšķerniekiem vilinoša vieta Ziemeļvidzemē ir Burtnieku ezers. Pēc virsmas platības tas ir ceturtais lielākais ezers Latvijā. Ezers nav pārāk dziļš, tāpēc strauji aizaug. Ezerā ietek 23 upes, upītes un strauti, bet iztek tikai viena upe – Salaca. Ezeru iecienījuši makšķernieki, jo ezerā dzīvo ap 17 zivju sugu. Katru gadu te notiek makšķernieku konkurss “Burtnieka Lielā zivs”. Ezers ir iekļauts Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā, un ezera dienvidu krastā izveidots dabas liegums “Burtnieku ezera pļavas”.

Ezera krasti pārsvarā ir lēzeni un purvaini. Seklajā piekrastes zonā bagātīgi aug niedres, stāvkraštā pie Dūres atsedzas smilšakmens. Te atrodas skaistā Burtnieku baznīca. Baznīcas tornis tālu saskatāms no ezera, tāpēc tā ir labs orientieris laivotājiem.

Burtnieka ezera izcelsme daudz aprakstīta folklorā. Dažādas teikas vēsta par to, kā ir cēlies Burtnieks. Lielākajā daļā no tām kopīgs ir tas, ka ezers atnests vai atlidojis un iegāzies ielejā. Teikās minēts, ka tagadējā Burtnieka vietā atradusies baznīca vai pils. Ezers uzgāzies virsū baznīcai vai pilij, un tā tagad paslēpta ezera dzelmē.

Burtnieka nogrimušās pils motīvs izmantots Andreja Pumpura eposā “Lāčplēsis” un Raiņa lugā “Uguns un nakts”. Abos literārajos darbos ir arī varonis Burtnieks, Lāčplēša mīļotās meitenes Laimdotas tēvs.

saistoša _____
īpaši _____
ātri _____
iekārtots _____
pamanāms _____
rašanās _____
stāsta _____
lietots _____

Lasi dzejoli latgaliski! Raksti blakus dzejoli latviešu literārajā valodā!

Ežazars

Voi pazeisti Latgolas pērli,
Kas skaistōk par pōrejōm speid:
Kur saules stors laistōs ik reitā,
Un pōri tai mēnešsērps sleid?

Šei pērle ir – Ežazars skaistais
Ar solom, kū lozdumežs klōj,
Un, aicynūt vāsajā veļdzē,
Tev krostmolas seikvīļņeits mōj.

(Aleksandra Alāna dzejoļa fragments;
no publikācijas laikrakstā “Zīdūnis” 1934. gada 3–4. nr.)

ATBILDES

VIEGLI UZDEVUMI

1. Usmas ezers
2. Rāznas ezers
3. Engures ezers
4. Ežezers
5. Āraišu ezers

1.	B
2.	C
3.	A
4.	D

VIDĒJI GRŪTI UZDEVUMI

	JĀ	NĒ
1.	X	
2.		X
3.		X
4.	X	
5.	X	
6.	X	
7.	X	

1.	jo
2.	no kura
3.	kas
4.	ka
5.	tad

GRŪTI UZDEVUMI

1.	vilinoša
2.	pārāk
3.	strauji
4.	izveidots
5.	saskatāms
6.	izcelsme
7.	vēsta
8.	izmantots

Ežezers

Vai pazīsti Latgales pārli,
Kas skaistāk par pārējām spīd:
Kur saules stars laistās ik rītā
Un pāri tai mēnessirpis slīd?

Šī pārle ir – Ežezers skaistais
Ar salām, ko lazdumežs klāj,
Un, aicinot vēsajā veldzē,
Tev krastmalas sīkvilnīts māj.

IZMANTOTIE MATERIĀLI

Teksti

<http://latvijas.daba.lv/biotopi/ezeri.shtml#v49>

<https://www.latvijasdaba.lv/zivis/esox-lucius-l/>

<https://enciklopedija.lv/skirklis/26188-iek%C5%A1%C4%93jie-virszemes-%C5%ABde%C5%86i-Latvij%C4%81>

<https://www.usmasezers.lv/par-ezeru/>

<https://enciklopedija.lv/skirklis/32422-Usmas-ezers>

<https://enciklopedija.lv/skirklis/51670-Lub%C4%81na-ezers>

https://www.burtniekunovads.lv/public/lat/turisms/dabas_objekti/burtnieku_ezers1/

<https://enciklopedija.lv/skirklis/40647-Ka%C5%86iera-ezers>

https://www.daba.gov.lv/public/lat/turistiem/apraksti/putnu_verosana/kaniera_ezers/

<http://valoda.ailab.lv/folkloras/pasakas/gr15/15H0121.htm>

http://www.dagda.lv/otherpages/news/browse/4/backto/102/article/kampana-spoku-tikli-tiks-istenota-dagdasnovada.html?tx_ttnews%5BcalendarYear%5D=2013&tx_ttnews%5BcalendarMonth%5D=7&cHash=5a3f5d9791e6b2cc687a38b3ed479ec5

<https://lr2.lsm.lv/lv/raksts/latvijas-simtgaides-stastu-raksti/ezezera-salu-stasti.a91544/>

http://periodika.lv/periodika2-viewer/view/index-dev.html?lang=fr#panel:pa|issue:/p_001_zidu1934n03-4|article:DIVL165|issueType:P

aluksniesiem.lv

<https://www.delfi.lv/turismagids/latvija/neparastais-certoks-jeb-velnezers-viena-no-skaistakajam-un-magiskakajam-vietam-latgale.d?id=49171175>

<https://spoki.lv/vesture/7-Latvijas-dzidrakie-ne-dzilakie-ezeri/710022>

Attēli

<https://latgaleslaiks.lv/raksti/2018-04-15-apkart-luknas-ezeram>

<http://www.kodarit.lv/search/?key=komfortablas>

<https://www.booking.com/hotel/lv/atputas-kompleks-ezezers.lv.html>

<https://www.latvijasdaba.lv/zivis/lota-lota-l/>

<http://visittukums.lv/lv/Ko-skatit/Dabas-objekti/Putnu-noverosanas-tornis-pie-Engures-ezera>

<https://www.latvia.travel/lv/apskates-vieta/araisu-ezerpils-arheologiskais-parks>

https://www.redzet.eu/photo/burnnieks-U-212-11/view/Burnnieku_evan%C4%A3%C4%93liski_luterisk%C4%81_bazn%C4%ABca